

Hiiumaa Haigla patsientide transport

ETTEPANEK

Maaris Lõkk

Võrgustiku kvaliteedikoordinaator

Põhja-Eesti Regionaalhaigla SA

Sisukord

1. Sissejuhatus ja ettepaneku eesmärk	3
2. Probleemi kirjeldus	4
2.1 Õigusliku ja korraldusliku lahenduse puudumine	4
2.2 Probleemi süvenemine tulevikus	5
3. Võimalikud lahendusvariandid	6
3.1 Teise kiirabibrigaadi loomine Hiiumaale	6
3.2 Üle mere transpordivõimekuse laiendamine	6
3.3 Kombineeritud ja etapiviisiline lahendus	6
4. Rollid ja vastutus	8
5. Lahendusvariantide nõrkused ja teadmata võimalused	9
6. Tagajärjed probleemi lahendamata jätmisel	10
7. Kokkuvõte ja ootused Terviseametile	11

1. Sissejuhatus ja ettepaneku eesmärk

Käesoleva ettepaneku eesmärk on juhtida Terviseameti tähelepanu Hiiumaa patsientide transpordikorralduse jätkusuutmatusele ning teha sisulisi ja teostatavaid ettepanekuid olukorra parandamiseks.

Hiiumaa kui saareregiooni tervishoiukorraldus eeldab lahendusi, mis arvestavad geograafilist eripära, piiratud ressursse ning ajakriitilise meditsiini vajadusi. Patsientide ohutu ja õigeaegne transport mandrile on Hiiumaa tervishoiusüsteemi lahutamatu osa. Samas ei tohiks transpordi korraldamine toimuda kohaliku ravivõimekuse arvelt ega tugineda lahendustele, millel puudub selge õiguslik ja rahaline raamistik.

Käesolev dokument koondab:

- ülevaate kehtivast olukorrast ja selle mõjust patsientidele ning tervishoiusüsteemile,
- viited senistele käsitlemistele ja probleemidele,
- võimalikud lahendusvariandid koos nende tugevuste ja nõrkustega,
- ettepanekud rollide ja vastutuse selgemaks määratlemiseks.

Hiiumaa Haigla pöördus patsienditranspordi korralduse küsimuses Terviseameti poole juba 2025. aasta kevadel, kuid seni ei ole sellele probleemile leitud toimivat lahendust. 09.03.2026 avaldatud Tervisekassa pressiteate kohaselt pikendatakse kehtivaid kiirabi rahastamise lepinguid kuni 31. detsembrini 2027 ning uued lepingud hakkavad kehtima alles 2028. aastast. See tähendab, et ilma eraldi lahenduse leidmiseta võib Hiiumaa jaoks kriitilise tähtsusega patsienditranspordi probleem püsida veel mitu aastat.

Ettepanek on koostatud eesmärgiga toetada Terviseametit püsiva ja toimiva lahenduse väljatöötamisel, mis tagaks Hiiumaa elanikele võrdse ja turvalise ligipääsu tervishoiuteenustele.

2. Probleemi kirjeldus

Hetkel toimub Hiiumaa patsientide transport mandrile olukorras, kus Hiiumaa haigla täidab sisuliselt kiirabi tasemel transporditeenuse osutaja rolli, kuigi selleks puudub selge seaduslik alus ja rahastamismudel. Tegemist ei ole ajutise või erandliku praktikaga, vaid lahendusega, mida on kasutatud pikema aja vältel ning millest vastavad ametkonnad on olnud teadlikud. Aja jooksul on sellesse korraldusse panustatud märkimisväärselt nii tööaega, personaliressurssi kui ka materiaalsel võimekust.

Transpordi tagamiseks kaasatakse patsienti saatma haigla enda personal – õde või arst –, mille tulemusel väheneb samaaegselt Hiiumaa haigla kohapealne ravivõimekus. Kasutatav sõiduk on komplekteeritud Hiiumaa Haigla enda vahenditest ning kuigi see on tehtud heas usus ja patsiendi parimaid huve silmas pidades, toimub see ilma ühtse riikliku korralduse ja reguleerimiseta. Praktikas tähendab see, et haigla on pidanud kompenseerima süsteemset korralduslikku puudujääki omaenda ressursside arvelt.

Selline pikaajaline korraldus asetab haigla ja selle töötajad keerulisse olukorda. Ühelt poolt on tegemist vältimatu ja patsiendi ohutust tagava lahendusega, teisalt tähendab see kohaliku tervishoiuteenuse ajutist ja korduvat nõrgenemist. Väikeses kollektiivis on iga spetsialisti puudumine märkimisväärne ning pikaajaliselt ei ole sellise koormuse kandmine jätkusuutlik. Ressurss, mida on seni kasutatud transpordiprobleemi leevendamiseks, ei ole tulevikus samas mahus enam kättesaadav.

Transpordiliik	Patsientide arv 2025
Üleviidud haiged kokku	155
Hiiumaa Haigla transportauto	106
sh alarmsõit	11
Helikoptertransport	19
Reanimobiil	29
Hiiumaa Haigla auto Rohukülla	10
Hiiumaa Haigla auto Heltermaale	10
PERH kiirabi Hiiumaa üksus Heltermaale	9
Läänemaa kiirabi	1
Rohuküla sadamast	1

Tabel 1 Hiiumaa Haigla patsientide transport kõrgema etapi haiglasse 2025. aastal

2.1 Õigusliku ja korraldusliku lahenduse puudumine

2025 aasta kevadel pöörduiti antud küsimuses Terviseameti poole. Vastuseks saadi, et probleemiga tegeletakse. Seisuga 10.03.2026 ei ole aga sisulist lahendust välja töötatud ega rakendatud. Lisaks on selgunud, et Terviseameti poolne kontaktisik, kellega vastav kirjavahetus toimus, ei tööta enam Terviseametis ja teema menetlemine jäänud katkendlikuks. Selline seisund ei ole jätkusuutlik ega õiglane ei patsientide, haigla ega riigi vaatest.

2.2 Probleemi süvenemine tulevikus

Olukorra tõsidust suurendab riskistsenaarium, mille kohaselt võib Hiiumaa haiglas osutada vajalikuks plaanilise sünnituse vastuvõtu lõpetamine. Tegemist ei ole hetkel lõpliku otsusega, kuid selle võimalikkus on otseselt seotud tervishoiutööjõu kättesaadavusega. Arvestades kvalifitseeritud personali leidmise keerukust ning üleriigilist tööjõupuudust tervishoius, on tõenäosus sellise arengusuuna realiseerumiseks märkimisväärne.

Kui plaanilise sünnituse vastuvõtt peaks tulevikus lõppema, suureneb vältimatult sünnitajate ja vastsündinute suunamine mandrile. See omakorda kasvatab vajadust ajakriitilise, hästi korraldatud ja personaliga kaetud meditsiinilise transpordi järele, mis praeguse korralduse juures on puudulik.

Samaaegselt tuleb arvestada tervishoiusüsteemi laiemat trendi, kus kvalifitseeritud meditsiinipersonali kättesaadavus väheneb ning konkurents spetsialistide pärast suureneb. Saareregiooni kontekstis tähendab see, et iga täiendav koormus, ebaselge vastutus või ajutine lahendus mõjutab otseselt personali püsimist ja järelkasvu. Praktika ja varasem kogemus näitavad, et olukorrad, kus töötajatele langeb lisavastutus väljaspool nende põhitöökorraldust, suurendavad töökoormust, läbipõlemise riski ning vähendavad motivatsiooni piirkonnas töötamist jätkata.

Ilma süsteemse ja püsiva lahendusega tähendab kirjeldatud riskide ja arengute koosmõju:

- suurenevat riski patsientide tervisele ja ohutusele, eriti ajakriitilistes olukordades;
- kohaliku tervishoiuteenuse edasist nõrgenemist, sh võimekuse langust reageerida samaaegselt mitmele abivajajale;
- pikaajalist riski, et Hiiumaa haigla ei suuda säilitada olemasolevat personali koosseisu ega tagada teenuste järjepidevust.

Selline areng ei oleks üksnes organisatsiooniline probleem, vaid mõjutaks otseselt Hiiumaa elanike turvatunnet ja ligipääsu tervishoiuteenustele.

3. Võimalikud lahendusvariandid

Hiiumaa patsientide transpordikorralduse probleem ei ole lahendamatu, kuid eeldab teadlikku otsustamist ja selget vastutuse jaotust riiklikul tasandil. Alljärgnevalt on kirjeldatud peamised lahendusvariandid, mis lähtuvad Hiiumaa eripärast, olemasolevatest ressurssidest ning patsiendiohutuse põhimõttest. Lahendusi ei käsitleta vastandlikena, vaid võimalike kombineeritavate mudelitena.

3.1 Teise kiirabibrigaadi loomine Hiiumaale

Üheks keskseks lahendusvariandiks on teise kiirabibrigaadi loomine Hiiumaale. Arvestades saare geograafilist eripära ja transpordivajadust mandrile, võiks tegemist olla valvebrigaadiga, millel on õigus ja valmisolek teostada patsienditransporti üle mere, sealhulgas mandrile, ilma et samal ajal katkeks vältimatu kiirabiteenus Hiiumaal.

Selline lahendus looks selge rollijaotuse ning võimaldaks:

- tagada Hiiumaal pidev kiirabivõimekus;
- vältida olukordi, kus ainus olemasolev brigaad ei saa saarelt lahkuda;
- vähendada Hiiumaa haigla personali sundkoormamist transporditeenuse osutamisega.

Teise brigaadi olemasolu annaks süsteemile paindlikkuse ning võimaldaks reageerida ka olukordades, kus transpordivajadus on ajakriitiline või pikaajaline.

3.2 Üle mere transpordivõimekuse laiendamine

Lisaks maismaa- ja praamipõhisele transpordile on oluline käsitleda süsteemselt ka üle mere transpordivõimaluste laiendamist. Praktikas tähendab see koostöö süvendamist teiste riiklike struktuuridega, kellel on olemas vajalik tehniline ja logistiline võimekus.

Võimalike lahendustena tuleb käsitleda:

- Politsei- ja Piirivalveameti transpordivahendite kasutamist meditsiinilise transpordi eesmärgil;
- Kaitseväge transpordivõimekuse kaasamist erandjuhtudel või kokkulepitud raamistikus;
- liinilennuliikluse kasutamise võimaluste analüüsi ajakriitiliste patsientide transpordiks
- võimalikud teised lahendused, millest puudub ülevaade.

Selliste lahenduste eelis seisneb eelkõige ajavõidus ning võimaluses vähendada nii patsiendi kui ka meditsiinilise meeskonna pikaajalist seotust transpordiga.

3.3 Kombineeritud ja etapiviisiline lahendus

Arvestades Hiiumaa tervishoiusüsteemi piiratud ressursse ja tulevikuriske, võib kõige realistlikumaks osutuda kombineeritud lahendus, kus:

- lühiajaliselt rakendatakse üle mere transpordivõimekuse laiendamist ja selgemaid kokkuleppeid;
- paralleelselt planeeritakse ja viiakse ellu teise kiirabibrigaadi loomine;
- pikemas perspektiivis kujundatakse välja püsiv ja seaduslik transpordikorraldus koos selge rahastusega.

Selline lähenemine võimaldab riske hajutada ning vältida olukorda, kus kogu süsteem sõltub ühest ajutisest või mitteametlikust lahendusest.

4. Rollid ja vastutus

Hiiumaa patsientide transpordikorraldusega seotud probleem ei ole pelgalt logistiline või operatiivne küsimus, vaid puudutab otseselt rollide ja vastutuse selgust tervishoiusüsteemis. Praegune praktika on kujunenud olukorras, kus lahendust on otsitud eelkõige kohapeal, lähtudes patsiendi vahetust vajadusest, kuid see on viinud vastutuse nihkumiseni organisatsioonidele ja inimestele, kelle põhifunktsioon ei ole transporditeenuse osutamine.

Tervishoiuteenuste korraldamise ja kättesaadavuse tagamise eest vastutab riik, sh Terviseamet kui pädev asutus. See hõlmab ka olukordi, kus tervishoiuteenus ei ole kohapeal kättesaadav ning patsient vajab ohutut ja ajakriitilist transporti teise raviasutusse. Sellistel juhtudel peab transpordikorraldus olema osa tervishoiuteenuse tervikust, mitte eraldiseisev või juhuslikult lahendatav tegevus.

Hiiumaa haigla roll on pakkuda tervishoiuteenuseid vastavalt oma pädevusele ja ressurssidele. Praeguses olukorras on haigla olnud sunnitud võtma enda kanda transpordikorraldusega seotud ülesandeid, sealhulgas personali ja varustuse eraldamist, kuigi selleks puudub selge mandaat, rahastus ja püsiv korraldus. Tegemist ei ole haigla strateegilise valiku, vaid vajaduspõhise reaktsiooniga olukorrale, kus patsiendi abita jätkmine ei ole vastuvõetav. Selline rollijaotus ei ole aga pikaajaliselt õiglane ega jätkusuutlik.

Kiirabiteenuse osutajate vastutus piirdub kehtiva korralduse ja lepingutega. Hetkel Hiiumaal tegutseva ühe kiirabibrigaadi puhul tähendab see, et brigaad ei saa saarelt lahkuda ilma, et Hiiumaa jääks kiirabiteenuseta. Seega ei ole kiirabi praeguse mudeli alusel suuteline katma ka mandrile suunatud transpordivajadust, isegi kui meditsiiniline vajadus selleks on olemas.

Lisaks võivad teatud olukordades olla kaasatud teised riiklikud asutused, nagu Politsei- ja Piirivalveamet või Kaitsevägi, kellel on tehniline ja logistiline võimekus üle mere transpordi teostamiseks. Nende roll ei saa aga olla juhuslik ega sõltuda üksikjuhtumitest, vaid vajab selget kokkulepet, õiguslikku raamistikku ja eelnevalt läbi mõeldud koostöömudeleid.

Praegune olukord, kus vastutus on hajunud ning tegelik koormus langeb Hiiumaa haigla ja selle personali kanda, loob süsteemse ebakindluse. See suurendab riske nii patsientidele kui ka teenuseosutajatele ning ei võimalda teha pikaajalisi personali ega finantsilisi plaane. Selgete rollide ja vastutuse määratlemine on seetõttu vältimatu eeldus mistahes püsiva lahenduse rakendamiseks.

5. Lahendusvariantide nõrkused ja teadmata võimalused

Hiiumaa patsientide transpordikorralduse lahendamisel on oluline lähtuda nii olemasolevast teadmisest kui ka tunnistada, et kohalikul tasandil ei pruugi olla täielikku ülevaadet kõigist võimalikest riiklikest või süsteemsetest lahendustest, mis rõhutab vajadust laiapõhjalise ja pädevuspõhise analüüsi järele.

Teise kiirabibrigaadi loomine Hiiumaale on lahendus, mis vastab otseselt hetkel tuvastatud probleemidele. Selle peamine tugevus seisneb selges vastutuses ja töökindluses: täiendav brigaad võimaldaks tagada kiirabiteenuse katkematuse Hiiumaal ka siis, kui üks brigaad teostab patsiendi transporti mandrile. Samas eeldab see lahendus täiendavat rahastust, personali leidmist ning pikaajalist kohustust teenuse ülevälpidamiseks. Arvestades tervishoiutööjõu nappust, ei ole võimalik välistada, et brigaadi komplekteerimine osutub keeruliseks või aeganõudvaks.

Üle mere transpordivõimekuse laiendamine teiste riiklike asutuste kaasamise kaudu võib pakkuda ajakriitilistes olukordades kõige kiiremat lahendust. Selle variandi eeliseks on olemasoleva tehnilise võimekuse kasutamine ning võimalus vähendada transpordile kuluvat aega. Samas ei saa seda pidada iseseisvaks püsilahenduseks, kuna selle rakendatavus sõltub asutuste põhiülesannetest ning eelnevalt kokkulepitud koostöömudelitest.

Oluline on rõhutada, et eeltoodud lahendusvariandid lähtuvad eelkõige kohalike osapoolte nähtavast ja kogemuslikust teadmisest. Ei saa välistada, et riiklikul tasandil, kus on parem ülevaade kogu tervishoiu- ja transpordisüsteemi võimekusest, rahastusmehhanismidest ja õiguslikest raamidest, on võimalik välja töötada ka alternatiivseid või kombineeritud lahendusi, mida kohalikul tasandil ei ole võimalik iseseisvalt näha ega hinnata. Just seetõttu on oluline, et Terviseamet võtaks juhtrolli tervikliku lahenduse kujundamisel.

Kõigi lahendusvariantide hindamisel tuleb siiski selgelt välja tuua, et suurim risk ei tulene ühegi konkreetse lahenduse puudustest, vaid olukorrast, kus otsustamine ja vastutuse võtmine lükkuvad edasi. Praeguse mitteametliku ja ajutise praktika jätkumine suurendab aja jooksul riske patsientide ohutusele, tervishoiupersonali püsimisele ning Hiiumaa tervishoiuteenuse toimimisele tervikuna.

6. Tagajärjed probleemi lahendamata jätmisel

Hiiumaa patsientide transpordikorraldusega seotud küsimuse edasilükkamine või lahendamata jätmine ei ole neutraalne otsus. Ka otsustamata jätmine kujundab tegelikkust ning praeguse praktika jätkumisel süvenevad aja jooksul nii riskid patsientidele kui ka koormus tervishoiusüsteemile tervikuna.

Eelkõige suureneb risk patsientide tervisele ja ohutusele. Ajakriitiliste juhtumite puhul võib pikenenud ja ebastabiilne transpordiaeg mõjutada otseselt ravitulemust. Samuti suureneb tõenäosus, et meditsiiniline meeskond on transpordiga seotud ajal seotud ühe patsiendiga, samal ajal kui teised abivajajad Hiiumaal peavad ootama või jäävad ajutiselt ilma vajalikust abist.

Lahendamata jätmise teine oluline tagajärg on tervishoiupersonali kasvav koormus ja ebakindlus. Kui transpordikorraldus jääb ka edaspidi mitteametlikuks ning tugineb haigla ja töötajate heale tahtele, suureneb töökoormus, vastutus ja läbipõlemise risk. Pikemas vaates võib see viia personali lahkumiseni või raskendada uute spetsialistide värbamist, mis omakorda vähendab teenuste kättesaadavust ja kvaliteeti.

Lisaks kaasnevad lahendamata olukorraga õiguslikud ja korralduslikud riskid. Kui transporditeenust osutatakse ilma selge õigusliku ja rahalise raamistikuta, jääb vastutus ebaselgeks nii võimalike vahejuhtumite kui ka ressursside kasutamise osas. Selline olukord ei ole kooskõlas hea halduse ega avaliku sektori vastutuspõhimõtetega ning võib pikemas perspektiivis kaasa tuua nii juriidilisi kui ka mainekahjusid.

Kokkuvõttes tähendab probleemi lahendamata jätmine, et Hiiumaa tervishoiuteenuse toimimine muutub üha haavatavamaks. Riskid kuhjuvad, samal ajal kui süsteemi võimekus neile reageerida väheneb. See ei ole jätkusuutlik ei patsientide, tervishoiutöötajate ega riigi kui teenuse korraldaja seisukohalt.

7. Kokkuvõte ja ootused Terviseametile

Käesolevas ettepanekus on käsitletud Hiiumaa patsientide transpordikorraldusega seotud probleeme, nende kujunemise põhjuseid ning võimalikke lahendusviise. Tegemist ei ole üksikjuhtumite ega ajutiste raskustega, vaid pikaajaliselt kujunenud olukorraga, kus praktiline vajadus on viinud mitteametlike ja jätkusuutmatute lahendusteni. Need lahendused on seni põhinenud eelkõige Hiiumaa haigla ja selle töötajate professionaalsusel ja pühendumusel, kuid selline korraldus ei saa ega tohi olla püsiv.

Hiiumaa eripära, geograafiline eraldatus, piiratud personalivõimekus ning kasvav transpordivajadus, eeldab tervishoiuteenuse korraldamisel teadlikke ja süsteemseid otsuseid. Patsientide ohutu ja õigeaegne transport mandrile on tervishoiuteenuse lahutamatu osa ning selle korraldus ei saa jääda kohaliku haigla ega üksikute töötajate vastutada.

Lähtudes eeltoodust on käesoleva ettepaneku esitajate ootused Terviseametile kui tervishoiuteenuse korraldajale järgmised:

- Võtta Hiiumaa patsientide transpordikorralduse küsimus prioriteetsesse ja terviklikku käsitusse ning määrata selge vastutav üksus või kontaktaisik, kes juhib teema edasist menetlemist ja koordineerimist;
- alkatada süsteemne analüüs, mis hõlmab nii olemasolevaid lahendusvariante kui ka võimalikke alternatiivseid lahendusi, arvestades riiklikul tasandil kättesaadavat infot, ressursse ja pädevust, mis ei pruugi kohalikele osapooltele täielikult nähtav olla;
- töötada välja selge õiguslik ja rahaline raamistik patsientide transporditeenuse korraldamiseks Hiiumaal, mis määratleb üheselt rollid, vastutuse ja rahastamise ning välistab mitteametlike ja ajutiste praktikate jätkumise;
- tagada, et valitav lahendus ei vähendaks Hiiumaa kohapealset ravivõimekust ega seaks ebaproportsionaalset koormust Hiiumaa haigla personalile, vaid toetaks tervishoiuteenuse jätkusuutlikkust ja töötajate püsimist piirkonnas;
- kaasata lahenduste väljatöötamisse ja rakendamisse kohalikud osapooled, sealhulgas Hiiumaa haigla esindajad, et tagada lahenduste praktiline teostatavus ja vastavus tegelikele vajadustele.

Käesolev ettepanek on tehtud koostöösoovis ja eesmärgiga leida püsiv ning õiglane lahendus, mis tagab Hiiumaa elanikele võrdse ja turvalise ligipääsu tervishoiuteenustele. Oleme valmis panustama edasisse arutellusse ning osalema lahenduste kujundamises Terviseameti partnerina.